

Hyperborea

Denne kunstutstillingen bærer navnet *Hyperborea*. Hva betyr det å hente frem forestillinger om Hyperborea og hyperboreerne i dag? Tanken om Hyperborea, et idealisert land langt mot nord, har røtter tilbake til den greske antikken. Boreas er det klassisk greske navnet på nordavinden, og Hyperborea viser til et sted som ligger bortenfor eller hinsides nordavinden. Geografisk har dette stedet vært tenkt plassert en rekke ulike steder opp gjennom historien: fra nordøst i Asia til Irland i vest. En av de mulige plasseringene av Hyperborea er Skandinavia. Dette kan blant annet henge sammen med de mytologiske fremstillingene av Hyperborea som et utopisk land hvor solen skinte hele døgnet og aldri gikk ned, eller eventuelt, hvor solen gikk opp og ned bare en gang i året. Nord for polarsirkelen skinner solen hele døgnet i sommerhalvåret, og på selve nordpolen (i likhet med på sydpolen) går den opp og ned bare en gang hvert år.

Likevel, ikke alle har fremstilt Hyperborea som et land med en geografisk plassering vi faktisk kan nå. Ifølge den greske dikteren Pindar, i den 10. pythiske oden, kan vi hverken med skip eller til fots finne den vidunderlige veien som leder til hyperboreernes møteplass. Med tanke på at Pindar lever og virker på 500-400-tallet f. Kr., det vil si i en tid der sjøveien og landveien var de eneste fremkomstveiene som fantes, innebærer dette at landet til hyperboreerne ligger hinsides vår rekkevidde. Pindar beskriver også flere trekk ved hyperboreerne som skiller seg fra den virkelighet han selv – og vi – tilhører: Hverken sykdom eller bitter alderdom er blandet inn i hyperboreernes hellige ætt, og de tilbringer livet fritatt for både arbeid og strid, og uten frykt for den strenge skjebnegudinnen Nemesis. I stedet er tilværelsen deres gjennomstrømmet av musikk og glede. Kunstens og musikkens Muser er aldri fraværende, overalt hvirvler ungpikene i dans, og lyrene og fløytene klinger. Hyperboreerne knyttes særskilt til guden Apollon, noe som blant annet kommer til uttrykk gjennom vektleggingen av det musiske. Både hos Pindar og den senere Claudius Aelianus (som lever på 100-200-tallet e. Kr.) får vi høre hvordan Apollon setter ekstra stor pris på offerne og bæringen han får hos Hyperboreerne. Ifølge Aelianus har Apollon tre prester hos hyperboreerne, og disse er tre meter høye barn av nordavinden Boreas og snønymfen Khione. Hyperboreerne er altså en slekt av veldig høye nordboere som lever et liv fylt av glede og musikk, fritatt for slit, strid, sykdom og alderdom, i det som kan fortone seg som et utopisk lykkeland.

Det finnes ikke lenger geografiske ukjente og uutforskede steder på jorden på samme måte som det gjorde tidligere i historien. Det finnes ikke lenger noe *terra incognita* som kan gi rom for et Hyperborea på samme måte som for eksempel i antikken. Så hva kan Hyperborea være i vår tid? Sett fra andre steder i verden kan gjerne de skandinaviske landene fortone seg som en slags lykkeland. Kan vi, på tross av at vi ikke lever liv gjennomsyret av glede, musikk og dans slik som hyperboreerne Pindar skildrer, allikevel sies å dele litt av noen av trekkene til menneskene i det mytiske Hyperborea? Vi lever i en veldig velstand. De sosialdemokratiske landene langt mot nord sikrer trygghet for alle hva gjelder husly, mat, klær og det nødvendigste for å overleve. Vi har trosfrihet og trygghet fra forfølgelse fra myndighetene, og grunnleggende rettigheter er sikret for alle, til helsebehandling, ordnede arbeidsforhold, skole og utdanning, for bare å nevne noe. Riktignok lever vi ikke uten sykdom og alderdom, men når dette rammer oss, er vi sikret behandling, omsorg og pleie. Helt uten kontakt med krigens strid er vi ikke, men vi er fjernere fra krigshandlinger – både historisk og geografisk – enn mange andre steder i verden. Og skjønt vi ikke lever uten arbeid, er det begrenset hvor mye vi kan pålegges av arbeidstid, og vi har mer fri og ferie enn de fleste andre på jorden. All denne velstanden og alle disse godene, rettighetene og frihetene kommer imidlertid med en bismak. Det skyhøye forbruket til innbyggerne i de skandinaviske landene er hinsides alt som kan sies å være bærekraftig. Med tanke på jordens begrensede resurser er det umulig å rasjonelt kunne ville at alle mennesker i verden skulle leve med et forbruk som det i Norden. Hvis vi holder oss til Norge, springer en vesentlig del av rikdommen ut av oljebrønnene i Nordsjøen. Velstanden vår hviler, i hvert fall tildels, på et svart hav av olje. I en tid som er preget av en stadig økende fornemmelse av at vi står overfor en krise, knyttet blant annet til forbrenning av fossile energikilder, plasserer dette velstanden vår i et grelt lys. Dette viser oss også med all tydelighet at samfunnet vårt ikke kan stå som et forbilde og ideal: Et tilsynelatende lykkeland som er grunnlagt i noe som undergraver dets egne livsbetingelser kan aldri være et Hyperborea.

Maleriene i denne utstillingen fremstiller mange forskjellige imaginære land, der flere av de komplekse trekkene knyttet til Hyperborea kan gjenfinnes. Flere av dem flyter svevende mot en svart bakgrunn, slik som *Big Rock Candy Mountain*, *Folly Map*, *Silicon Valley*, *Shangri La* og *Arcadia*. Er det krisens mørke de stiger frem fra? Eller kanskje duver de på et hav av olje, som både er deres forutsetning og undergang? Et av maleriene, som bærer tittelen *Silicon Valley*, synes å peke sterkere mot dette siste enn endel av de andre. *Silicon Valley* er ikke bare et imaginært sted, men kan også plasseres geografisk til en konkret lokalitet. Maleriet vekker også assosiasjoner til en teknologiens høyborg, etablert i forlengelsen av en

industriell revolusjon som er uløselig forbundet med den forbrenningsforurensningen datateknologien noen ganger kan fremstå som så adskilt fra. Riktignok hviler de rosafargede (teknologi?)-taggene på et slags lysere fundament, som distanserer dem litt fra det svarte, men det oljefargede mørket er likevel det som omkranser *Silicon Valley* på alle kanter. Kan hende henspiller dette på noe av det ironiske ved det som også omgir et norskt idealisert lykkeland hvilende på en oljerikdom som samtidig bringer velstand og potensiell undergang.

Selv om både *Shangri La* og *Arcadia* også trer frem fra en svart bakgrunn, åpner disse to maleriene for litt andre assosiasjoner enn *Silicon Valley*. Både *Shangri La* og *Arcadia* er mindre kantete og taggete, og mer organiske i formasjonene. Blåfargen i *Shangri La* og det grønne i *Arcadia* er vare og vakre, og virker langt mindre syntetiske enn det skarpere rosa i *Silicon Valley*. Det er som om de vokser planteaktig frem, som en blå anemone og et grønt, skogsaktig friskt pust av en ny verden. Er det en svart krise som omgir dem, og som de vokser frem fra, og ut av, som håp? Peker de mot et Hyperborea som skal komme, og som tilhører en fremtid som enda ikke er fortapt?

Ett av maleriene bærer utstillingens tittel: *Hyperborea*. Dette bærer, sammen med noen andre av bildene, en lysere bakgrunn: omgitt av jordfarget brunt. Kanskje antyder dette maleriet et svar på hva Hyperborea kan være for oss i dag: et mulig idealisert fremtidsland som trer bort fra krisens svarte natt og legger oljens og forbrenningsforurensningens mørke bak seg. I stedet hviler det i en lysere, jordbrun favn. For det enkelte menneske er gjerne ikke en tilværelse uten sykdom, alderdom, strev og strid, som hos Pindars hyperboreere, oppnåelig. Men, kanskje kan vi fremmane en forestilling om et sted som er bærekraftig og ikke går under. Forestillingen om et land – en jord – fritatt for forurensningenes sykdommer, hinsides undergang, der livsutfoldelse er gjort mulig på en måte som opprettholder seg selv: kanskje dette kan peke mot betydningen av å hente frem tanken om Hyperborea i vår tid.